

Roger & Me

Marx og Coca-Cola

Michael Moore elsker USA, baseball og skydevåben, men i sine film fører han en utrættelig kamp mod de "dumme hvide mænd", der udgør landets magtelite. Og her er satiren og revolverjournalistikken hans foretrukne våben

af *Christian Monggaard Christensen*

Med hængerøv i de forvaskede cowboybukser og iført en fedtet *cap*, en forvasket vindjakke og store briller ser den overvægtige Michael Moore ikke ud af meget – i hvert fald ligner han ikke ligefrem dette enhver erhvervsleders værste mareridt, som han har fået ry for at være. Mest af alt ser han ud som en amerikaner af den gennemsnitlige slags, der gerne smider sig

i sofaen for at se baseball med en *sixpack* som selskab.

Det er også sådan, han gerne vil fremstå, journalisten, forfatteren, filmmanden og aktivisten Michael Moore, der har gjort en karriere ud af at revse det klassesdelte, raceadskilte og socialt uretfærdige amerikanske samfund. Ikke mindst er det politikere, embedsmænd og erhvervslivets top,

der får Moores på én gang skarpe og humoristiske facon at føle, når han i filmene *Roger & Me* og *The Big One* og tv-serierne *TV-Nation* og *The Awful Truth* braser ind ad døren til det ene *corporate headquarter* efter det andet med alle sine ubehagelige, direkte spørgsmål, som ikke lige er til at feje af.

Ordet 'afviger' hører man ofte i forbindelse med Michael Moore, der gør en dyd ud af at være i opposition til det magtmisbrug, det hykleri og den udnyttelse af mennesker, som han mener, at det etablerede Amerika står for. Moore er indlysende ikke republikaner, men han stemmer heller ikke demokratisk – Clinton og Al Gore førte i hans øjne republikansk politik – og ved det seneste præsidentvalg i 2000 støttede han og stemte på miljøaktivisten Ralph Nader, der ironisk nok endte med at tage stemmer fra Al Gore og således var medvirkende til, at Bush havnede i det Hvide Hus.

Er George Bush alkoholiker? Et godt eksempel på det røre, som 47-årige Michael Moore er i stand til at skabe, er reaktionerne på hans seneste bog, som udkom i februar og i lang tid lå øverst på de amerikanske bestseller-liste. Moore blev så provokeret af, hvad han kalder George Bushs tyveri af præsidentembedet i december 2000, at han besluttede sig for at skrive en bog. *Stupid White Men and Other Sorry Excuses for the State of the Nation* er en samling essays og tirader over alt det, der efter Moores mening er galt med USA, lige fra fattigdom og raceproblemer til statsadministrationen.

I bogen fører han bevis for, at Bush og hans bror Jeb, der er guvernør i Florida, hvor valget blev afgjort under mystiske og endnu uafklarede omstændigheder, snød sig til sejren. Moore fortæller, hvordan tv-

stationen Fox på valgaftenen som de første udråbte Bush til vinder, selvom Gore var foran, og dermed tippede den hårfine balance til Bushs fordel. Og for at gøre det hele lidt mere angribeligt, så var lederen af Fox' nyhedsredaktion, som erklærede Bush for vinder, en af George og Jeb Bushs fætre!

Stupid White Men er fyldt med den slags saftige 'afsløringer', som ikke kan gøre én andet end urolig på det amerikanske demokratis vegne – og Moores research lader til at være både grundig og omfattende. I et åbent brev angriber han præsident Bush og skriver bl.a.: "George, kan du overhovedet læse og skrive som en voksen? Er du alkoholiker, og i så fald, hvordan påvirker det så din præstation som øverstkommanderende?" Og så fortsætter han ellers med at kalde præsidenten – The Commander-in-Chief – for The Thief-in-Chief.

Stupid White Men skulle have været udgivet i oktober sidste år, men terrorangrebet på USA den 11. September kom i vejen. Bush blev pludselig en af landets mest populære mænd, og ethvert tilløb til kritik af USA og Bushs politik blev skudt ned som værende uamerikansk og upatriotisk. Moores forlag, Harper Collins, der er et af landets største, fik kolde fødder og forsøgte skiftevis at overtale og true Moore til at ændre i sin bog – ovenikøbet ville forlæggeren have Moore til af egen lomme at betale for den ekstraudgift, som en revision af bogen ville medføre. Moore indvilgede i at ændre forsiden og titlen på sin bog, men nægtede at slette de Bush-kritiske afsnit og betale ekstraregningen, hvorfor bogen en overgang var i fare for slet ikke at udkomme.

Men takket være en håndfuld avisartikler og pres fra en lang række bibliotekarere fra den magtfulde bibliotekarlobby, der fik

nys om sagen og bakkede Moore op, blev bogen alligevel udgivet i sin oprindelige form. Harper Collins benægter, at de havde i sinde at skrotte bogen, og hævder, at de simpelthen bare ventede på et mere passende tidspunkt at sende den ud på, hvor den ikke ville støde magthaverne og de berørte af tragedien 11. september. Under alle omstændigheder har både forlaget og Michael Moore tjent penge på bogen, der har solgt forrygende godt.

Dumme, hvide mænd er roden til alt ondt. "Gennem de seneste seks måneder er folk blevet trætte af at tie stille," sagde Moore om baggrunden for bogens succes i et nyligt interview og henviste til, at ikke alle amerikanere bakker betingelsesløst op omkring Bush og hans krig mod terrorisme – heller ikke selvom medierne ofte får det til at se sådan ud. "De bryder sig ikke om, at hvis de valgte at stille spørgsmål til, hvad regeringen foretager sig eller, Gud forbyde det, at afvige, så ville de blive betragtet som upatriotiske." Og, siger han i et andet interview, "Jeg tror, at folk er trætte af at få at vide, at de ikke må være amerikanere. For hvad er mere amerikansk end retten til frit at afvige? Mange føler, at de ved at tie stille har givet gutten i det Ovale kontor carte blanche til at slippe afsted med hvad som helst (skattelettelser for de rige, smyge sig uden om Enron-skandalen), han har lyst til."

Ikke alt i bogen med den sigende titel *Stupid White Men* handler om Bush og hans anløbne kabinet – faktisk er den overvejende del af bogen helliget de sociale urimeligheder, som præger USA, og som Moore har viet sit liv til at bekæmpe med alle tænkelige midler.

Moorens bedste våben, som han effektivt har demonstreret det i sine tv-serier, har altid været overdrivelsen og provokatio-

nen og humoren. I essayet *Kill Whitey (Dræb den hvide mand)* hævder han, at alle de værste forbrydelser i USAs historie er blevet begået af hvide mennesker – så hvorfor være bange for de farvede? – at det var hvide erhvervsledere, der afskedigede 700.000 arbejdere sidste år, og at de farvede og sorte mennesker i USAs såkaldte multietniske samfund stadig ligger langt under de hvide i gennemsnitlig indtægt og langt over i arbejdsløshedsprocent.

Det er muligvis en gammel nyhed, som er blevet fortalt mange gange før, men det gør den ikke mindre interessant og relevant, ligesom Michael Moore taler med større og helt andre bogstaver end andre, mere stuerene politiske kommentatorer. Ind mellem alle disse statistikker og fakta blander han f.eks. overlevelsestips til de sorte amerikanere: Når du kører i bil, så anbring en oppustelig, hvid dukke i bilen, og politiet vil formode, at du er chauffør. Og når du køber ind, så gør det helt nøgen, så ingen kan beskyldte dig for at stjæle.

Satiren er et fremragende våben. Michael Moore er født og opvokset i en af bilstaten Michigans mellemstore byer, Flint, også kaldet Buick City, fordi General Motors blev født i byen og i mange år drev den fabrik, som byen er bygget op omkring, og som udgjorde livsunderlaget for de fleste af byens indbyggere. I Moores irsk-katolske familie arbejdede alle for GM, og unge Michael fik benzinen ind med modermælken. Alligevel blev det kun til en meget kort tid ved samlebåndet, før den politisk og socialt engagerede Moore i 1972 i en alder af 18 år blev valgt ind i en skolebestyrelse i Flint, som en af de yngste, valgte embedsmænd nogensinde i USAs historie.

Siden valgte han at forfølge journalistikken og grundlagde som 22-årig det ven-

streorienterede undergrundsugeblad *The Flint Voice*, der snart blev til det stats-dækkende *The Michigan Voice*, og han skrev for forskellige progressive, politiske tidskrifter, bl.a. *Mother Jones* i San Francisco. Men Moore kunne ikke indordne sig under andres dagsordener, og i slutningen af 1980'erne befandt han sig som 35-årig atter i Flint, der var begyndt at lide under, at den amerikanske bilindustri var i krise.

For at maksimere profitten besluttede General Motors sig for at flytte deres produktion til Mexico, hvor lønudgifterne var markant mindre, og en af konsekvenserne var bl.a., at fabrikken i Flint skulle lukke, og i løbet af et par år mistede mere end 35.000 af byens 150.000 indbyggere arbejdet. Det var selvfølgelig en katastrofe for byen, der havde svært ved at hænge sammen, mens kriminaliteten steg, og de sociale problemer bare blev flere og flere.

Det fik Michael Moore til at reagere, og med hjælp fra Kevin Rafferty – en erfaren dokumentarist og i øvrigt en anden af George Bush' fætre – lavede Moore sin debutfilm, *Roger & Me* (1989, *Roger og mig*). Gennem længere tid forsøgte han forgæves at lave et filmet interview med General Motors' direktør, Roger Smith, og i processen dokumenterede han så de følger, som lukningen af bilfabrikken i Flint havde fået. Det er resulteret i en menneskeligt og journalistisk engagerende film, der etablerer Moore som manden der med sit nærgående kamera dukker op på ubehagelige tidspunkter og stiller ubehagelige spørgsmål.

Roger & Me er en både trist og morsom oplevelse, hvor man berøres af de mange skæbner, ofre for GM's pengegriskhed, og samtidig morer sig over Moores konfrontatoriske opførsel, når han uanmeldt møder frem ved GM's kontorbygning og forsøger at tage elevatoren for så at blive

smidt ud af sikkerhedsvagterne.

For Moore er blandingen af alvor og humor vigtig. "Ved at beholde sin humoristiske sans kan man overkomme svære tider," sagde han i forbindelse med premieren på *Roger & Me*. "Jeg tror, at man lammer folk ved at gøre dem deprimerede, og jeg vil hellere have dem til at reagere. Publikum, der ser min film, bliver til det allersidste billede og står bagefter i foyeren og snakker sammen om filmen. Det er uhørt i Amerika. Satiren er et fremragende våben, fordi det er svært at svare på den, og det er svært at stoppe en komedie. Hvis du havde levet ti år under Reagan og Bush, ville du vide præcist, hvad denne film handler om: Du ville elske at grine ad de rige."

En blanding mellem 60 Minutes og Fidel Castro. Ingen, mindst af alt Michael Moore, havde forventet, at *Roger & Me* ville blive en succes. Den kostede ham et par hundrede tusinde dollars at lave – bl.a. tilvejebragt gennem bingoaftener i Flint – og efter at have vakt opsigt på forskellige amerikanske filmfestivaler blev filmen købt af Warner Bros. for tre millioner dollars og distribueret i hele USA og resten af verden inklusive Danmark. Moore fik også 30 procent af filmens indtjening og blev en holden og populær mand, og nu havde han fået blod på tanden. Han fik tilbud om at lave tv for Warner Bros., men sagde nej, han ville lave film og skrev i stedet satiren *Canadian Bacon*, der inspireret af Golfkrigen handler om, hvordan den amerikanske præsident erklærer Canada krig for at sikre sig det bedst mulige udgangspunkt for at blive genvalgt.

Moore fik lov til at lave filmen i 1993 med bl.a. John Candy og Alan Alda i hovedrollerne – den var dog ikke udpræget vellykket og er instruktørens

hidtil eneste forsøg som spillefilminstruktør. Men dengang i begyndelsen af 1990'erne, hvor Moore brændte for film, ville ingen vide af *Canadian Bacon*, hvorfor en opringning fra tv-giganten NBC førte til, at en desperat Moore på en halv times køretur til stationens hovedkvarter fandt på konceptet til sin første tv-serie, *TV-Nation*. Moore og hans kone og producer på tv-serien, Kathleen Glynn, har beskrevet deres ikke kedelige oplevelser med at lave *TV-Nation* i bogen *Adventures in a TV-Nation*, der udkom i 1998.

Dokumentar og humor var to af kodeordene for Michael Moore og hans ikke synderligt erfarne produktionshold, der fik en million dollars af NBC til at lave piloten til *TV-Nation*. Fordi der hverken var tale om traditionelle nyhedsudsendelser eller rendyrket underholdning, var det også vanskeligt at finde frem til den helt rigtige form på showet og til de journalister, som i marken skulle hjælpe Michael Moore med at fortælle historierne i de timelange afsnit af serien.

“Det bliver en blanding mellem 60 Minutes og Fidel Castro på lattergas,” var ordene, som Moore brugte til at sælge showet til NBC med, og filosofien for hvert afsnit var, at “det skulle vise seeren noget, som han eller hun aldrig før havde set på tv; det skulle aggressivt gå efter de styrende kræfter, hvem de så end måtte være; og det skulle give os noget at grine ad, mens vi tænkte over det forfærdelige i det, vi faktisk sad og så.”

Hvert show bestod af en håndfuld indslag bundet sammen af Moore, som stod på Times Square, talte med forbipasserende og offentliggjorde *TV-Nation's* egne, absurde meningsmålinger: “67 procent af Ross Perots tilhængere tror, at *Forrest Gump* var en dokumentar.” “65 procent af alle amerikanere er overbevist om, at fros-

ne pizzaer aldrig bliver bedre, og at viden-skaben ikke kan gøre noget ved det.” “81 procent af dem, der har set to eller flere *Politiskolen*-film, mener, at O.J. Simpson er uskyldig.” “35 procent af alle amerikanere tror, at Richard Nixon kom i himlen. 59 procent mener, at han havnede 'et eller andet andet sted'”

Piloten til *TV-Nation* indeholdt bl.a. et indslag, hvor den sorte skuespiller Yaphet Kotto og en morddømt, hvid mand begge skulle prøve at få fat i en taxa i New Yorks gader. Ikke overraskende ville taxa-chaufførerne hellere køre med den hvide mor-der end med den sorte skuespiller – en pointe, som Moore selvfølgelig fik slået fast med både syvtommersøm og solide grin.

Dumme og nærgående spørgsmål. NBC var begejstrede for piloten til *TV-Nation*, det samme var testpublikummet, som fik den at se. Der var bare ikke plads til serien i NBC's 1993-programkatalog, hvorfor den paradoksalt nok var ved at havne på hylden. Men en opringning fra en BBC-chef, der var interesseret i at se, hvad manden bag *Roger & Me* nu havde lavet, resulterede i, at NBC og BBC delte omkostningerne ved at producere *TV-Nation*, og snart var Moore og hans folk for alvor i gang med at lave tv.

– Dækningen af O.J. Simpson-sagen blev endevendt – var der virkelig ikke andre interessante nyheder at dække, siden alle amerikanske medier udelukkende syntes optaget af O.J.?

– For at få mest muligt ud af den nordamerikanske frihandelsaftale tog Moore til Mexico og hyrede mexicanere til at producere *TV-Nation* til kun 80 cents i timen.

– For medlemmerne af den amerikanske kongres gælder de samme regler og love som for alle andre mennesker, alligevel

synes de at efterleve deres helt egne regler. *TV-Nation* tog til Washington for at kræve samme særbehandling som kongresmedlemmerne fik.

– *TV-Nation* gav sine seere den første forbrugerguide til skriftestolene i de katolske kirker, fordi de havde fundet ud af, at man ikke får den samme straf for sine synder hos de forskellige præster.

Skæve og anderledes vinkler på nyhedshistorier, der sætter fokus på tilsyneladende tåbeligheder, mystiske prioriteringer, magtmisbrug, undertrykkelse, og som ofte udstiller de implicerede og afdækker sammenhænge og lovovertrædelser, som de etablerede, såkaldt 'seriøse' nyhedsmedier ellers ikke har villet have noget med at gøre. Og med en spørgelysten og insisterende, men aldrig aggressiv Moore i spidsen til at stille de indlysende, ja, dumme og nærgående spørgsmål, som aldrig får et ærligt eller direkte svar, hvilket kun får de ansvarlige virksomhedsledere og politikere til at fremstå endnu mere usympatiske, stupide og ryggesløse.

Det har ikke just været god reklame for flere af de medvirkende firmaer, at Moore videofilmede, når han blev smidt ud af deres kontorbygninger, fordi direktøren ikke ville udtale sig. Nogen har sikkert følt sig presset til at medvirke, men Moore fandt ud af, at de fleste gerne vil på tv, og så fanger bordet, hvis de kommer til at love noget for åben skærm, hvorfor de enten er nødt til helt at tale udenom og undgå at svare på det, de bliver spurgt om, eller simpelthen holde deres løfter. Tit går det dog slet ikke op for de medvirkende, at de er blevet kuppet og har hængt sig selv ud, før indslaget er blevet sendt.

Moore og Co. opfandt også Crackers, the Corporate Crime-Fighting Chicken, en mere end to meter høj, gul skabning – lidt ligesom vores egen Kylling fra *Bamses*

Billedbog – som var på en evig mission for at rette op på de uretfærdigheder og forbrydelser, som det amerikanske erhvervsliv var skyld i, og som blev indberettet af bekymrede borgere. Crackers er et af Moores mere opsigstvækkende og sjove påfund, og i *Adventures in a TV-Nation* begrundet han Crackers således: "Hvert år mister vi i USA fire milliarder dollars på grund af tyveri og røveri, men vi mister 200 milliarder dollars på grund af erhvervssvindel. Og på grund af farlige arbejdsforhold mister 45.000 flere mennesker livet hvert år, end der bliver myrdet med håndvåben."

Crackers slog hårdt ned på børnegåstole, der var mere til skade end gavn for børnene; han skred ind, når bankerne opkrævede for mange og halvvejs ulovlige gebyrer; og han forsøgte at mægle i en grim og voldelig avisstrejke i Detroit. Michael Moore og Kathleen Glynn vandt en Emmy – den amerikanske tv-Oscar – for *TV-Nation*, der havde op mod ti millioner seere om ugen. 15 afsnit af serien blev det til i alt – de første otte for NBC, de sidste syv for Fox, der overtog serien, da NBC ikke turde/ville/gad mere.

Crackers er et af de faste indslag, som går igen i Moores anden tv-serie, *The Awful Truth*, der umiddelbart minder meget om *TV-Nation*, men er produceret af den mere frygtløse britiske tv-station Channel Four: Moore lader en gruppe kræftramte, tidligere rygere uden stemmebånd synge julesange med deres stemmebøks for tobaksfirmaet Phillip Morris. Han laver en udsendelse om en døende mand, som ikke kan få sin sygeforsikring til at dække omkostningerne til en leveroperation, der vil redde hans liv. Moore og den døende mand besøger forsikringsselskabet og beder direktøren hjælpe med at vælge kisten, som manden skal begraves i

– selskabet ender med at betale operationen, og manden bliver reddet.

Masser af tv og forkert mad. Det er nok en tilsnigelse at kalde Michael Moore for dokumentarist, idet han overtræder næsten samtlige uskrevede regler for genren. Men han benytter sig af den dokumentariske, faktuelle genre i sin mission for at gøre USA – måske endda verden – til et bedre sted at leve.

Michael Moores vinkel på nyhedsdækning er blevet karakteriseret som guerrilla-journalistik, fordi han lader hånt om al god opførsel, og iøvrigt ikke mange midler skyer i jagten på en historie - et énmands, yderligtgående SWAT-team er han blevet kaldt. Kritikere har beskyldt ham for at følge sin egen dagsorden, hvorfor resultatet af hans historier altid er givet på forhånd. Ville General Motors direktøren i *Roger & Me* rent faktisk ikke interviewes, eller passede det bare bedst i Moores kram at lade som om direktøren ikke var tilgængelig? Lavede Moore om på rækkefølgen af begivenhederne omkring GM's fabrikslukning for at stille bilfirmaet i et værre lys? Moore benægter, at han manipulerer med virkeligheden, men selv om han ikke ligefrem lyver, så er der nok ikke megen tvivl om, at han ofte på bedste Hollywood-manér både skærper og iscesætter de konflikter, han skildrer - for at gøre dem mere underholdende for det brede publikum - det er jo trods alt primetime-tv, vi taler om - og selvfølgelig for at hænge 'de skyldige' endnu mere ud. Naturligvis kan det i processen ikke undgås, at enkelte mellemregninger og nuanceringer springes over - men for Michael Moore synes målet at hellige midlerne, i alt fald så længe midlerne 'kun' er offentliggørelse og, i værste fald, at få folkeopinionen vendt imod sig, og målet er

at få rettet op på sociale og politiske skævheder.

Også hans populære, folkelige facon, der i tilfældet *TV-Nation* tiltalte ca. ti millioner seere i USA om ugen – hvilket er mange til et program af den politiserende slags – har skaffet ham kritik på halsen fra seriøse journalister, der anklager ham for intet at vide om politik og for at gøre det hele til et stort cirkus, hvor mediefiguren Michael Moore lige så meget er hovedpersonen som de mennesker, hvis side han påstår at tage.

Adspurg om han betragter sig selv som aktivist eller entertainer, siger Michael Moore, at han ikke ser sig selv som nogen af delene. "Jeg arbejder som filmskaber, og det gør jeg enten ved at lave dokumentarfilm eller ved at lave kortfilm og kalde dem *TV-Nation* eller *The Awful Truth* og bringe dem på tv eller video. Det er mit job. Og jeg er borger i dette land. Hvis jeg er amerikansk borger, så betyder det automatisk, at jeg er aktivist. At sige, at jeg er aktivist, er ligegyldigt, fordi du kan ikke være borger i et demokrati uden at være aktivist."

Michael Moore elsker USA, og han går gerne i Levi's og Nike, handler i the mall og drikker Coca-Cola – vil man fungere i et moderne samfund og have andre mennesker i tale, så må man ikke isolere sig, mener han. Det, han ikke kan lide, er mennesker, som misbruger deres magt til at tjene endnu flere penge, når de i forvejen har mere, end de nogensinde kan nå at bruge; eller når de træder på andre mennesker, som ikke har haft de samme muligheder for at gøre deres lykke.

Moore er venstreorienteret, men ikke af den intellektuelle slags. Faktisk har han intet til overs for den venstresnoede intelligentsia, som han betragter som en flok klynkere, der ikke formår andet end at

pege fingre og brokke sig – det sker meget sjældent, at de rent faktisk gør noget ved tingene. “Min mission er at tale til de mennesker, som jeg kender, folk fra der, hvor jeg kommer fra. Der er ikke noget venstrefløjsmiljø i Flint, Michigan, ingen café at gå på og bestille en *latte* og tale om de ting. Den politik, jeg kender, kommer fra at være vokset op i en irsk-katolsk, arbejderklasse fabriksfamilie, bare folk som ser en masse tv og spiser al den forkerte mad. Og det giver mening, at hvis du klarer den oplevelse, så har du en sund mistillid til autoriteter, og du har fundet ud af, hvem det er, der prøver at blive rige på bekostning af dem, der gør alt arbejdet. Hvis der sker ændringer i det her land, så kommer det fra at nå de mennesker, ikke ved at prædike for koret.”

“Jeg har et meget vidt og bredt publikum, som kommer fra mainstream Amerika, og jeg er et af de få mennesker på venstrefløjen, som har det, og jeg er meget heldig og privilegeret, fordi jeg har det.”

Den håndholdte, direkte og meget lidt intellektuelle stil, som Michael Moore har dyrket siden *Roger & Me*, er også mere et politisk *statement* end et udtryk for hans manglende visuelle evner som filmskaber. “Det er let at lave film,” har han udtalt. “Det tager en uge at lære teknikken, og så kan man gå i gang. Det ser selvfølgelig svært ud, hvis man ikke har ideer. Men selve det at fortælle en historie, det er ren highschool-visdom. Jeg har gerne villet afmystificere processen. Normalt er film jo et redskab i hænderne på de rige, eller på folk med rige onkler, der kan finansiere filmene. Jeg ser gerne, at bilarbejdere og minearbejdere laver film. Jeg tror, at vi ville få langt mere interessante film, film, der er anderledes, end det Hollywood viser os, og som konstant handler om rige

folks børn. Jeg vil vise et Amerika, man ellers ikke ser, for alt, hvad du ser, er *big cars, big houses, big bucks* – det er *Dollars* og *Dallas*.”

Kapitalismens ironi. Michael Moore er blevet mangemillionær på sine film, tv-shows og ikke mindst to bedstsælgende bøger, *Downsize This!* og *Stupid White Men*, og han bor stort og flot i en fashionabel del af New York med et hus i Flint og et sommerhus ved Lake Michigan. Det har selvfølgelig ført til, at han er blevet beskyldt for at svigte sagen og mele sin egen kage. En kritik Moore selv tager ganske let. Det er *jealousi*, mener han, der angiveligt giver to tredjedele af sine indtægter til velgørende formål: “Jeg ved, hvad jeg gør. Jeg ved, hvor meget jeg giver væk. Jeg ved, hvordan jeg lever mit liv. Jeg ved, at jeg hver dag følger min samvittighed. Jeg går ikke på kompromis med min værdier, og jeg kompromitterer ikke mit arbejde. Det er derfor, at jeg er blevet sparket fra tv-station til tv-station: Jeg giver ikke op.”

Han har nægtet at spille bold med de multinationale selskaber udelukkende på deres betingelser, men Moore er samtidig nødt til at alliere sig med de store bogforlag og de store tv-stationer for at nå sit publikum. “Det er op til dig selv, om du på det tidspunkt vil sælge ud eller ej,” siger han. Omvendt er de store selskaber skiftevis bange for og mere end villige til at have med Moore at gøre. “Det er kapitalismens ironi,” siger han. “De ville aldrig gøre dette her, hvis ikke de troede, at de ville tjene en masse penge på mig. Kapitalisten sælger dig med glæde det reb, som du vil hænge ham i, hvis han kan tjene penge på det.”

Tv med ambitioner. Michael Moores

seneste film, den morbidt humoristiske *Bowling for Columbine*, var en af de mest omtalte film på dette års Cannes-festival, hvor den høstede en særpris. Den handler om den blomstrende amerikanske våbenkultur, og titlen refererer til det sidste, som Eric Harris og Dylan Klebold foretog sig, før de i 1999 dræbte 13 af deres klassekammerater og sig selv på Columbine Highschool i Littleton, Colorado.

Lidt overraskende viser det sig, at Moore er medlem af National Rifle Association (NRA) og er en varm fortaler for retten til at bære våben. Men, spørger han i sin film, "hvorfor sker der 16.000 våbenmord i USA om året og kun 150 i Canada?" Ifølge Moore findes der syv millioner våben i Canadas ti millioner husholdninger, hvorfor landet er et godt eksempel på, "at det kan lade sig gøre at eje våben uden at slå hinanden ihjel. Jeg er interesseret i at finde ud af hvorfor." Moores teori er, at det canadiske velfærdssystem giver landets borgere et tilstrækkeligt tæt sikkerhedsnet til, at de aldrig når at blive så desperate, at de begynder at skyde hinanden.

Og på den måde knytter *Bowling for Columbine* an til Moores øvrige virke, hvor det er de sociale uretfærdigheder, som står for skud. Om hans film, tv-serier og bøger rent faktisk har en effekt, er svært at sige, men han er populær blandt de mange hundrede tusinde, som gider

høre og se på ham og læse hans bøger. Manden, der ligner og offentligt opfører sig som Joe Six-Pack, taler gerne om, hvor privilegeret han er, fordi han har fundet sig så stort et publikum hos den brede del af befolkningen. Samtidig er han ked af, at *Roger & Me* reelt ingen indflydelse havde på General Motors' beslutning om at lukke deres bilfabrik i Flint. "Jeg lavede ikke den film for at få en lukrativ aftale med Warner Bros.," siger han. "Jeg lavede den for at redde min hjemby, så for mig er den en fiasko."

I bogen om *TV-Nation* slutter Michael Moore og Kathleen Glynn af med at konkludere på deres oplevelser med at lave tv-serien, og de skriver bl.a.: "Når vi kigger tilbage, så spekulerer vi over, hvorfor der ikke laves mere tv, som har ambitioner om at være bedre end de shows, som bekræfter stereotyper, ikke vil sætte spørgsmålstegn ved tingenes tilstand, eller som appellerer til de dybt hjernedøde?" Om noget har Michael Moore været med til at sætte nye standarder for politisk og socialt engageret film og tv. Han er en af de få, som ikke vil acceptere, at tingene er, som de er, og han har mulighederne og modet til at forsøge at gøre noget ved det. Ligegyldigt hvor rig og mediekendt han bliver, så kan man ikke tage dét fra ham.

Læs mere på bl.a.

www.michaelmoore.com